

Veszprém és Tapolca: mit tudunk a kétharmadot eldöntő körzetekről?

A REPUBLIKON INTÉZET ELEMZÉSE

2015. február 22-én időközi parlamenti választásra kerül sor a Veszprém megye 01-es választókörzetében: ez lesz a második időközi a 2014-es választásokat követően, és már az is biztos, hogy idén egy másik Veszprém megyei körzetben is hasonlóra kerül sor. Mivel a Fidesz-KDNP kétharmados többsége egyetlen mandátumon múlik, minden időközi választás kitüntetett jelentőséggel bír.

2014 őszén egy időközi győzelmet már szerzett az ellenzék – igaz, ekkor saját mandátumát kellett „visszanyernie”, a budapesti 11-es EVK-ban, Újpesten. Ez a győzelem egyfelől várható volt – hiszen a körzetet áprilisban is megnyerte az ellenzék – másfelől viszont az MSZP 2000 áprilisa óta nem tudott időközi választáson győzelmet szerezni, ráadásul az októberi önkormányzati választáson sem tudta visszahódítani a kerület vezetését.

A két Veszprém megyei választás végkimenetele ennél jóval bizonytalanabb. Bár mindkét EVK-t stabil Fidesz-körzetnek szokás tekinteni, a települési összetétel és a részletes szavazati arányok azt mutatják, hogy a két kerület némiképp különbözik. Az áprilisi végeredmények mellett érdemes tehát megvizsgálni azt is, hogy az adott egyéni körzetben elért eredmény mennyire számít jó eredménynek az adott párt számára, azaz a 106 egyéni választókörzet között mennyire kiemelkedő, átlagos vagy épp rossz. Az alábbi, 1. táblázat ezt mutatja. Az erőssorrend mutatóban 1-es értéket kap az a körzet, ahol a párt a 2014-es országgyűlési választáson a legjobb eredményét érte el (a Fidesz-KDNP esetén például ez Győr-Moson-Sopron 03-as, csornai választókörzete, ahol 58,9 százalékot ért el), míg 106-ot az az EVK-, ahol a leggyengébbet. Jól látszik, hogy az újpesti körzet egyszerre jelentette a baloldali egyik legerősebb, míg a Fidesz-KDNP és Jobbik leggyengébb körzeteinek egyikét. Ahogy a táblázatban is látszik, az újpesti választókörzetben érte el áprilisban a második legjobb eredményt a baloldali ellenzéki pártok jelöltje (csak a 13. kerületben szerepelt jobban) – ezért a 2. érték az erőssorrendnél. A Fidesz-KDNP jelöltjei közül ugyanakkor csak négyen értek el az Újpesten indulónál rosszabb eredményt – ez tehát a kormánypárt 102. „legerősebb” (tehát az egyik leggyengébb) körzete.

EVK	Központ	Egyéni eredmények				Erőssorrend a párt számára		
		Fidesz-KDNP	MSZP-Együtt-DK-PM-MLP	Jobbik	LMP	Fidesz-KDNP	MSZP-Együtt-DK-PM-MLP	Jobbik
Budapest 11	Újpest	35,3%	40,7%	12,7%	7,6%	102.	2.	96.
Veszprém 01	Veszprém	47,2%	27,6%	16,5%	6,2%	36.	38.	80.
Veszprém 03	Tapolca	43,1%	27,3%	23,5%	3,0%	64.	39.	37.

1. táblázat: 2014-es országgyűlési eredmények a három egyéni választókerületben, ill. az adott választókerületben elért eredmény a párt többi eredményéhez képest (1=legerősebb, 106=leggyengébb)

Ezzel szemben a két veszprémi választás alapvetően más – elsősorban a jobboldali pártok számára, hiszen a baloldal számára mindkét körzet közepesen jónak mondható: a 38-39. legjobb szerepléseket érte itt el áprilisban. A Veszprém városát magába foglaló választókerület a Fidesz-KDNP saját erőssorrendjében hasonló helyet foglal el, mint a baloldalában, a Jobbik számára viszont kifejezetten gyengének számít (80. hely). Ezzel szemben a Tapolcai körzet Fideszes szempontból egyértelműen gyengébb, a Jobbik számára azonban egyértelműen erősebb kerület. Mindezek alapján a két veszprémi választókerületet nyugodtan hívhatjuk billegő körzetnek – a centrális pártrendszer logikája miatt a Fidesz az előny, ám ha a kormányellenes közhangulat felülírja ezt a logikát, úgy akármelyik kerületet elbukhatja a kormánypárt.

A JELÖLTEK SZEREPE

Mindkét veszprémi választókerületben beágyazott Fidesz-képviselő helyéért folyik a küzdelem: Lasztovicza Jenő, a tapolcai (Veszprém 03) kerület eddigi képviselője 2014-ben ötödik egyéni győzelmét aratta, Navracsics Tibor pedig 2010 óta volt a veszprémiek (egyik) egyéni képviselője – 2006-ban alulmaradt az MSZP-s Pál Bélával szemben. 2010 előtt ugyanis Veszprém két egyéni választókerülethez tartozott, ebből az egyikben – Navracsics körzetében – a baloldal hagyományosan erősebb volt. 2014-ben már egyetlen választókerületről beszélhetünk (Veszprém 01), ahol Navracsics magabiztosan győzött. Ami Lasztovicza Jenő körzetét illeti, ő az erősen jobboldali tapolcai választókerület mellé „megkapta” a sokkal baloldaliabb ajkakat is 2014-ben, mikor a 176 egyéni választókerületből 106 lett. Ez meglátszott a választási eredményén is: 2010-ben magasan meghaladta pártja országos eredményét (60%-ot szerzett), addig 2014-ben kismértékben, de elmaradt attól.

Veszprém 01	Fidesz-KDNP	MSZP-Együtt-DK-PM-MLP	LMP	Jobbik
Listás	20 860	12 644	3 141	8 345
Egyéni	22 194	13 009	2 904	7 759
Egyéni/listás	106%	103%	92%	93%

2. táblázat: Egyéni és listás szavazatszám és arány a 2014-es országgyűlési választáson, Veszprém 01-es EVK

Ami a két jelölt személyes hatását illeti, Lasztovicza Jenő hiába képviselte a veszprémieket 1998 óta, a 2014-es választáson a Fidesz-KDNP listájára többen voksoltak, mint rá: egyéni jelöltként mintegy 4 százalékkal kevesebben választották őt, mint a kormánypártot. Navracsics Tibornál azonban az ellenkezőjét látjuk: egyéni eredménye mintegy hat százalékkal meghaladja pártjának listájára leadott voksokat.

Veszprém 03	Fidesz-KDNP	MSZP-Együtt-DK-PM-MLP	LMP	Jobbik
Listás	19 296	10 925	1 682	9 860
Egyéni	18 570	11 769	1 276	10 110
Egyéni/listás	96%	108%	76%	103%

3. táblázat: Egyéni és listás szavazatszám és arány a 2014-es országgyűlési választáson, Veszprém 03-as EVK

Lasztovicza körzetében a baloldali ellenzék jelöltje, az ajkai Horváth János viszont kifejezetten jól szerepelt a Kormányváltók listájához képest: egyéniben közel 8 százalékkal több voksot kapott, mint listán. Az átszavazók egy része vélhetően az LMP-től jöhetett, az ökopárt jelöltje ugyanis közel 25%-al rosszabbul szerepelt egyéniben, mint listán. A Veszprémi 01-es EVK-ban összességében kisebbek a különbség: a baloldal jelöltje 3 százalékkal jobban, az LMP és a Jobbik jelöltje 7-8 százalékkal rosszabbul szerepelt. Mindez tehát azt mutatja, hogy a két veszprémi választókörzetben a jelöltek szerepe fontos: Navracsics Tibor vélhetően nem csak a Fidesz-szavazóktól kapott voksokat, ahogy Horváth János ajkai kötődése is szerepet játszott abban, hogy egyénileg jobban szerepelt, mint a mögötte álló választási szövetség. Ugyanakkor ez veszély is a baloldali pártok számára: egy helyben kevésbé ismert jelölt akár lényegesen rosszabbul szerepelhet, mint a 2014. áprilisi választáson elért eredmény. Ebből a szempontból jó teszt lehet Kész Zoltán szereplése, hiszen kiderülhet, hogy egy helyben élő, de nem pártpolitikus jelölt milyen eredményre lehet képes. Kész Zoltán ismertsége a Republikon Intézet december eleji kutatása szerint alacsonyabb volt, mint a pártokhoz köthető potenciális jelölteké, az őt ismerők körében viszont kedveltsége magas volt.

A KÉT KÖRZET ÖSSZETÉTELE

A Veszprémi 01-es körzet Veszprémből és a környéken található kistelepülésekből áll: ez a településszerkezeti különbség alapvetően más aktivitást és párttámogatottsági viszonyokat is jelent. A választásra jogosultak közel kétharmadát adó Veszprémben áprilisban jóval aktívabbak voltak a választók: 67 százalékuk ment el választani, szemben a környékbeli kistelepülések 58 százalékos arányával. Jól látszik az is, hogy a megyeszékhelyen a baloldali ellenzék sokkal jobban szerepelt, míg a Fidesz és a Jobbik is gyengébb eredményt tudott felmutatni. Pál Béla Veszprémben 32 százalékot ért el Navracsics 45 százalékával szemben – a kistelepüléseken ezzel szemben Navracsics a szavazatok 52 százalékát kapta, és az itt leadott voksok alapján a Jobbik jelöltje szerezte meg a második helyet, bár hátránya jóval tetemesebb volt.

VESZPRÉM 01	Választásra jogosultak száma	Választásra jogosultak részaránya	Részvételi arány 2014. április	Fidesz-KDNP	MSZP-Együtt-DK-PM-MLP	LMP	Jobbik
Veszprém	47 644	64%	67%	45%	32%	7%	14%
Többi település	26 260	36%	58%	52%	19%	5%	22%

4. táblázat: A Veszprém 01-es EVK adatai és egyéni választási eredményei, települési bontásban (Veszprém városa és a választókörzet többi települése)

Az őszi önkormányzati választásokon Veszprémben a Fidesz-KDNP polgármesterjelöltje nyert, a szavazatok mintegy 54 százalékaival. A baloldali jelölt, Katanics Sándor a fenti táblázatban látható 32 százaléknak megfelelő eredményt ért el – ez tehát többé-kevésbé jelzi, hogy a baloldali ellenzék hogy állt 2014 októberében. A polgármester-választás ugyanakkor rosszul sikerült a Jobbiknak: jelöltje csak 7,3 százalékot szerzett. Az mindenestre jól látszik, hogy a baloldal esélye a minél nagyobb veszprémi részvételben rejlik, kérdéses azonban, hogy a Jobbik szavazók hogyan viselkednek.

Lasztovicza Jenő körzete még összetettebb képet mutat: két nagyváros, a körzet központját adó Tapolca és a körzet legnagyobb városa, Ajka alapvetően különbözik a többi kistélepléstől. Noha a névadása miatt sokszor Tapolca jeleníti meg a választókörzetet, az ajkai voksoknak jóval nagyobb a szerepük. Az egyéni választókerület szavazásra jogosultjainak harmada él ajkán, ötöde Tapolcán, míg a választók szűk fele a további településeken. Az áprilisi eredmények alapján e három kategória alapvetően különböző választói csoportot is jelöl. Az ajkai részeredmények ugyanis azt mutatják, hogy ebben a városban a baloldali ellenzék jelöltje több voksot kapott, mint Lasztovicza, míg a Jobbik relatíve gyengén szerepelt. Ezzel szemben Tapolcán a radikális párt jobb eredményt ért el, mint a választókörzet kistéleplési részén, ami Lasztovicza legerősebb pályája volt – itt a szavazatok közel felét kapta.

	Választásra jogosultak száma	Választásra jogosultak részaránya	Részvételi arány 2014. április	Fidesz- KDNP	MSZP- Együtt- DK-PM- MLP	LMP	Jobbik
VESZPRÉM 03							
Ajka	24811	34%	60%	38%	40%	3%	17%
Tapolca	14837	20%	64%	40%	24%	3%	30%
Többi település	32879	45%	57%	49%	19%	3%	26%

5. táblázat: A Veszprém 03-as EVK adatai és egyéni választási eredményei, települési bontásban (Ajka, Tapolca és a választókörzet többi települése)

Ellentétben Veszprémmel, a 2014-es őszi önkormányzati választásokon a tapolcai választókörzet két városában ellenzéki polgármester választottak: Tapolcán a Jobbik polgármester-jelöltje – aki egyébként az áprilisi képviselőjelölt volt – győzött, míg Ajkának MSZP-s polgármestere lett. Mindez tehát azt mutatja, hogy ebben a két városban az áprilisihez képest erősebb ellenzéki hangulat alakult ki októberre. A két győzelem ugyanakkor több szempontból különbözik: Tapolcán a Jobbik jelöltje 39-36 arányban győzte le a Fidesz-KDNP jelöltjét, miközben az MSZP-s kihívó maga is elért 24 százalékot (ami egyébként megfelel az áprilisi támogatottságnak, lásd a fenti táblázat). Ezzel szemben az MSZP-s Schwartz Béla ajkai 51 százalékos győzelme mellett a Jobbik jelöltje csupán 6,5 százalékot kapott (a Fidesz-KDNP jelöltje 42 százalékkal végzett). Mindez arra utalhat, hogy Ajkán helyben már októberben megtörtént az, ami a megismételt őszi választáson: az erősebb kihívó mellé más ellenzéki szavazók is felsorakoztak. Noha az önkormányzati választás eredményéből korlátozottan lehet következtetni egy időközi országgyűlési választásra, az választókörzet harmadát jelentő Ajka erős kiinduló bázisa lehet az ellenzéknek – egy megfelelő jelölttel.

A két veszprémi körzet a korábbi adatok alapján egyaránt billegőnek tekinthető, ám az ellenzék számára nyerhetőségük messze elmarad a 2014-es újpesti választókerülettől. A baloldal számára a két körzet egyaránt a közepesen erős választókerületnek számít, a Fidesz szempontjából a tapolcai EVK valamivel gyengébb, mint a Veszprémi 01-es, míg a Jobbiknak éppen itt jobbak a pozíciói. Ez azonban korántsem jelenti azt, hogy a tapolcai kerületben a Jobbik lenne az egyértelmű kihívó - ezt sem az áprilisi, sem a későbbi választási eredmények nem igazolják, noha a Jobbik tapolcai polgármesterségében komoly kommunikációs lehetőség van.

A Veszprémi 01-es körzet esetén Navracsics Tibor személyes hatásának hiánya, a relatíve gyenge Jobbik a baloldal által is támogatott független jelöltet, Kész Zoltánt teszi egyértelmű kihívóvá. A tapolcai körzet esetén a helyzet bonyolultabb: a fő kihívó létének kérdése itt még nem dőlt. A Jobbikot tapolcai polgármesteri pozíciója, míg a baloldalt ajkai beágyazottsága segítheti. E körzetben ugyanakkor a Fidesz kezére játszhat, és a centrális erőter működését igazolhatja, ha a bal és jobboldali ellenzék közül nem emelkedik ki az „egyértelmű kihívó”.

